

10.1.2022

Skogsbrukets naturvårdskort, studiematerial och kunskapsmål

I färdighetsprovet för naturvårdskortet mäts kunskaperna i naturhänsyn vid drivnings- och skogsvårdsarbeten. Naturhänsyn i ekonomiskog handlar om att beakta skogens biologiska mångfald och andra värden vid sidan av virkesproduktionen i skogsvården och drivningen. Med naturvårdande åtgärder stöder man framför allt skogsbrukets ekologiska och sociala hållbarhet.

Den som klarat färdighetsprovet känner de viktigaste bestämmelserna och rekommendationerna för naturhänsyn, kan tillämpa dem under varierande arbetsförhållanden och kan motivera olika naturvårdsåtgärder. Målgruppen för naturvårdskortet är alla som arbetar inom skogsbruket. Innehållet i examen täcker de rekommendationer om naturhänsyn som ska tillämpas i skogsbruket.

Specialarbeten, till exempel naturvårdsarbeten i samband med hyggesbränning, vägbyggnad och iståndsättningsdikning, ingår inte i naturvårdskortet, eftersom de planeras och genomförs enligt instruktioner som är specifika från fall till fall.

Tapio Ab har sammanställt nytt, fritt tillgängligt studiematerial för självstudier i naturhänsyn i ekonomiskog. Uppgifterna och arbetsboken är riktade till dem som arbetar med skogsbruk, skogsägare och studerande i branschen. Materialet utgår från skogsvårdsrekommendationerna Råd i god skogsvård och från Naturvård i ekonomiskogar, arbetsmanual. Materialet finns på svenska och finska på Tapios webbplats.

[Uppgiftmaterial naturvård i ekonomiskogar på svenska](#)

[Uppgiftmaterial naturvård i ekonomiskogar på finska](#)

Studiematerial för naturvårdskortet:

[Råd i god skogsvård, Tapio 2019, webbversionen på svenska, avsnitt och bilaga:](#)

- 2.1 Hållbart skogsbruk, sidor 10-12
- 3.1 Sammanjämkning av olika sätt att använda skogen, sidor 20-22
- 3.2 Kalhyggesfritt skogsbruk och skogsbruk i likåldriga skogar, sida 22
- 5.7 Uttag av energived, sidor 68-70
- 7.1.2 Förarbeten på förnyelseytan, sidor 82-83
- 7.1.3 Markberedning, sidor 83-85

10.1.2022

- 7.5 Vattenhushållning, sidor 111-113
- 8 Naturvård i ekonomiskogar, sidor 118-136
- 9 Mångbruk, sidor 136-139
- **Bilaga 12**, Råd i god skogsvård: Kontinuerlig beståndsvård, bilagans avsnitt:
 - 1 Inledning, sida 2
 - 1.2 Principer för beståndsvård trädskiktsvis och kontinuerlig beståndsvård, sidor 5-7
 - 2 Beskrivning av kontinuerlig beståndsvård, sida 8
 - 3.2.2-3.2.6 Plockhuggning och luckhuggning – Landskapsvård, sidor 17-27
 - 3.4 Omställning till kontinuerlig beståndsvård, sidor 29-32
 - 4.2 Faktorer som påverkar valet av skötselmetod, sidor 34-39

Rådgivningsmaterial om naturhänsyn i ekonomiskogar och checklista för naturhänsynsåtgärder, Finlands skogscentral 2018, webbsidan

- Till kunskapsmålen hör att den som avlagt examen behärskar innehållet i ovan nämnda checklista, till exempel att spara viltbuskage, naturvårdsträd och död ved, samt att lämna skydds zoner vid vattendrag

Fälthandböcker om trädslag, buskar och andra växtarter för artbestämningssuppgiften i färdighetsprovet

Kunskapsmålen och de olika delområdenas tyngd i färdighetsprovet (flervalsfrågor och terrängprov)

1. Naturvårdens grunder och skogsbruksåtgärder, tyngd 5 %. Den som avlagt provet:

- Känner till den lagstiftning som påverkar användningen av skog
- Förstår de olika nivåerna i naturhänsynen (lag, certifiering, rekommendationer) och deras betydelse vid skogsbruksåtgärder

10.1.2022

- Känner de allmänna principerna för hållbart skogsbruk
- Känner till att skogslevande arter och naturtyper blir sällsyntare och är hotade
- Förstår skogsbrukets roll i att hålla vattendragen och jordmånen rena
- Känner till nyttan och riskerna med uttag av energived.

2. Naturobjekt och hur man tar hänsyn till dem, tyngd 30 %. Den som avlagt provet:

- Förstår naturobjektens betydelse när det gäller att trygga den biologiska mångfalden
- Känner till grunderna för bevarande av olika naturobjekt (lag/certifiering/METSO-programmet/rekommendationer)
- Känner de livsmiljöer som avses i 10 § i skogslagen och vet vilka åtgärder som är tillåtna och vilka som är förbjudna där (10a § och 10b §). Känner också igen andra naturobjekt som man behöver ta hänsyn till
- Vet vilka egenskaper och strukturer hos naturobjekten som är viktiga för den biologiska mångfalden och kan bevara dem vid skogsbruksåtgärder
- Klarar av att utifrån kartor och annan förhandsinformation förutse förekomsten av olika naturobjekt
- Känner till praxis för att beakta förekomstställen för hotade skogslevande arter, arter som kräver särskilt skydd och arter som berörs av bilagorna till EU:s habitatdirektiv, till exempel flygekorren, samt rovfåglarnas boplatser.

3. Främjande av strukturdrag som är viktiga för den biologiska mångfalden, tyngd 30 %. Den som avlagt provet:

- Vet varför man sparar naturvårdsträd och död ved i ekonomiskog (betydelsen för arterna, betydelsen för landskapet och inverkan på skogsförnyelsen)
- Förstår betydelsen av naturhänsyn och naturvård som en del skogsnaturens utveckling på lång sikt
- Kan välja ut, placera och gruppera naturvårdsträd som ska sparas vid olika arbetsobjekt
- Kan spara levande naturvårdsträd och död ved vid alla skogsbruksåtgärder
- Känner till hur man väljer objekt för uttag av energived, och känner rekommendationerna om mängden grot och stubbar som ska lämnas i skogen
- Vet vilken betydelse högstubbar har och hur man kan öka antalet högstubbar, och kan tillämpa dessa metoder vid olika arbetsobjekt
- Kan bevara ett lövträdsinslag och en varierad beståndsstruktur i ekonomiskogar vid alla åtgärder
- Känner rekommendationerna gällande skogsbruksåtgärder under fåglarnas häckningstider

10.1.2022

- Förstår att bevara och tillämpa naturvårdsrekommendationerna för till exempel kantzoner, strandskog och övergångszoner.

4. Vattenvård och uttag av energived, tyngd 20 %. Den som avlagt provet:

- Känner de allmänna målen för vattenvård (yt- och grundvattnets kvalitet)
- Vet vilka faktorer som påverkar hur stor belastning skogsbruket innebär för vattendragen (bl.a. växtplats, jordart, topografi)
- Kan identifiera arbetsobjekt som har stor betydelse för vattenvården (bl.a. dikningshögläggning och högläggning med fåror) och kan bedöma olika vattenvårdsmetoder som används vid skogsvårdsåtgärder (grävavbrott, slamgropar)
- Kan bygga lagren av gagnvirke och energived så att de inte skadar vattendrag eller utgör någon fara för förbipasserande
- Kan undvika att skada terrängen vid virkesdrivning
- Känner rekommendationerna och försiktighetsåtgärderna för hantering av bekämpningsmedel och oljor
- Känner rekommendationerna kring vattenvård och kan tillämpa dem i sitt arbete vid olika objekt
- Kan avgränsa skyddszoner längs vattendrag, småvatten och diken vid skogsbruksåtgärder.

5. Mångbruk och landskapsvård, viltvård och fornminnen, tyngd 5 %. Den som avlagt provet:

- Känner till det centrala innehållet i allemansrätten
- Känner rekommendationerna om att hålla stigar och friluftsleder öppna och betydelsen av att trygga rekreationsvärden och inser betydelsen av skogarna för rekreationsbruk
- Känner till betydelsen av naturprodukter som plockas i skogen som en del av mångbruket av skogen
- Känner de centrala rekommendationerna om viltskogsvård
- Kan ta hänsyn till kända fasta fornlämningar i sitt arbete
- Känner bestämmelserna och rekommendationerna om fornminnen till centrala delar
- Känner de allmänna målen med landskapsvård (fjärr- och närmiljön)
- Känner igen objekt som är landskapsmässigt värdefulla
- Kan tillämpa rekommendationerna och metoderna för landskapsvård på olika objekt och vid olika arbetslag.

10.1.2022

- 6. Artkännedom, tyngd 10 %. Den som avlagt examen känner igen arter som är viktiga för mångfalden och arter som har speciella naturvärden (träd, buskar, andra växter) enligt en separat artlista (bilaga 1).**

10.1.2022

Bilaga 1

Artlista för artkännedomdelen i skogsbrukets naturvårdskort

I färdighetsprovet för skogsbrukets naturvårdskort är det obligatoriskt att kunna identifiera åtta växtarter från nedanstående förteckning på 44 arter. I provet ska du identifiera minst fyra trädslag eller buskarter och minst tre övriga växtindikatorarter. Det finska eller svenska namnet räcker för att svaret ska godkännas.

Trädslag och buskarter, 21 stycken

Ädla lövträd:

- **Skogslind** (*Tilia cordata*)
- **Ask** (*Fraxinus excelsior*)
- **Lönn** (*Acer platanoides*)
- **Ek** (*Quercus robur*)
- **Alm** (*Ulmus ssp.*)

Övriga lövträd:

- **Asp** (*Populus tremula*)
- **Gråal** (*Alnus incana*)
- **Klibbal** (*Alnus glutinosa*)
- **Rönn** (*Sorbus aucuparia*)
- **Sälg** (*Salix caprea*)
- **Vårtbjörk** (*Betula pendula*)
- **Glasbjörk** (*Betula pubescens*)
- **Hägg** (*Prunus padus*)

Buskar:

- **En** (*Juniperus communis*)
- **Kanelros** (*Rosa majalis*)
- **Brakved** (*Rhamnus frangula*)
- **Tibast** (*Daphne mezereum*)
- **Hasselbuske** (*Corylus avellana*)
- **Vinbär** (måbär, röda vinbär, svarta vinbär) (*Ribes ssp.*)

10.1.2022

- **Skogstry** (*Lonicera xylosteum*)
- **(Skogs)olvon** (*Viburnum opulus*)

Övriga växt-/indikatorarter 23 stycken

Växter i lundar och/eller bördiga kärr:

- **Majbräken** (*Athyrium filix-femina*)
- **Strutbräken/strutsbräken** (*Matteuccia struthiopteris*)
- **Älgräs/älgört** (*Filipendula ulmaris*)
- **Skogsnäva** (*Geranium sylvaticum*)
- **Borsttistel** (*Cirsium helenioides*)
- **Skogspipa/strätta** (*Angelica sylvestris*)
- **Bergslok** (*Melica nutans*)
- **Ekbräken** (*Gymnocarpium dryopteris*)
- **Ormbär** (*Paris quadrifolia*)
- **Smultron** (*Fragaria vesca*)
- **Lungört** (*Pulmonaria obscura*)
- **Blåsippa** (*Anemone hepatica*)
- **Trolldruvor**, som grupp (*Actae ssp.*)
- **Humbleblomster** (*Geum rivale*)
- **Liljekonvalj** (*Convallaria majalis*)

Torvmarksväxter:

- **Kråkklöver** (*Potentilla palustris*)
- **Missne** (*Calla palustris*)
- **Kabbleka/kabbeleka** (*Caltha palustris*)
- **Hjortron** (*Rubus chamaemorus*)
- **Skogsfräken** (*Equisetum sylvaticum*)

På bördiga, fuktiga och skuggiga platser:

- **Stjärnmossar** (*Mnium ssp.*)

Övriga skogsväxter:

- **Blåbär** (*Vaccinium myrtillus*)
- **Harsyra** (*Oxalis acetosella*)